

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. G. N.**, bývajúceho v Ž., proti žalovanému **JUDr. L. P.**, advokátovi so sídlom v Ž., zastúpenému JUDr. P. D., advokátom so sídlom v Ž., o **náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 8 C 69/2011 a na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 10 Co 111/2012, o oznámení sudcov Krajského súdu v Žiline, že sú tu skutočnosť, pre ktoré sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. R. U., JUDr. A. P. a JUDr. E. Č. **nie sú vylúčení** z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 10 Co 111/2012 (vec Okresného súdu Žilina sp. zn. 8 C 69/2011).

O d ô v o d n e n i e

Podpredsedníčka Krajského súdu v Žiline, zastupujúca predsedu súdu, v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 111/2012 podľa § 15 ods. 1 vety tretej O.s.p. predložila vec na rozhodnutie o nezaujatosti sudcov Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na základe oznámení sudcov, ktorým bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie (senátu 10 Co v zložení predseda senátu – JUDr. R. U., členovia senátu - JUDr. E. Č. a JUDr. A. P.), ako i vyjadrení ďalších sudcov krajského súdu v zmysle § 15 ods. 2 O.s.p., pretože nezistila dôvody pochybovať o ich nezaujatosti.

Prihliadajúc na spôsob predloženia veci, oznámenia sudcov a dôvody uvádzané podpredsedníčkou krajského súdu, pre ktoré podľa jej názoru zatiaľ nie sú dôvody

pochybovať o nezáujatosti sudcov, ktorým bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie, Najvyšší súd Slovenskej republiky sa najskôr zaoberal tým, či u sudcov JUDr. R. U., JUDr. E. Č. a JUDr. A. P. sú dôvody, pre ktoré by bolo možné pochybovať o ich nezáujatosti. Až záver o vylúčení tzv. zákonných sudcov, by opodstatňoval postup, aby najvyšší súd pristúpil k posúdeniu dôvodov, pre ktoré sa cítia byť zaujatí aj ďalší sudcovia krajského súdu.

JUDr. R. U. v oznámení uviedol, že žalovaného osobne pozná ako právneho zástupcu (advokáta) dlhodobo pôsobiaceho v obvode Krajského súdu v Žiline a zároveň i ako manžela sudkyne Krajského súdu v Žiline JUDr. K. P., ktorá má od decembra 2011 prerušený výkon funkcie pre nástup na starobný dôchodok. S JUDr. K. P. spoločne pôsobili najprv na Okresnom súde Žilina (1991 – 1996) a neskôr aj na Krajskom súde v Žiline (1999 - december 2011). V rámci výkonu funkcie sudcu prichádza do styku so žalovaným ako advokátom, tento vzťah označil za „úradný“ a profesionálny. Vzájomná komunikácia nepresahuje rámec bežnej zdvorilostnej komunikácie i keď si tykajú. Mimo služobného kontaktu sa stretávajú len sporadicky a náhodne. Vzhľadom na uvedené sa vo vzťahu k účastníkovi konania necíti byť subjektívne zaujatý. Vychádzajúc z teórie „zdania“, by však uvedené skutočnosti mohli byť vyhodnotené, ako skutočnosti podmieňujúce vylúčenie sudcu v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. a z tohto dôvodu vec predložil predsedovi súdu v zmysle § 15 ods. 1 O.s.p. spolu so svojim súhlasom o prípadnom pridelení veci inému sudcovi.

JUDr. A. P. v oznámení uviedla, že žalobcu nepozná, nemá ani vzťah k veci. Žalovaného pozná z úradnej činnosti ako advokáta, ktorý zastupuje účastníkov v konaní pred súdom. Manželka žalovaného (JUDr. K. P.) bola jej dlhoročnou kolegyňou, i keď sa s ňou aktuálne v súkromí nestretáva, má k nej pozitívny – priateľský vzťah a preto by mohli vzniknúť pochybnosti o jej nezáujatosti.

JUDr. E. Č. v oznámení uviedla, že žalobcu osobne pozná ako bývalého kolegu manžela; žalovaného osobne pozná, je manželom jej bývalej kolegyne, vo veci sa preto cíti byť zaujatá vzhľadom na pomer k účastníkom konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámení sudcov (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania

veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom

predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadržania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not

only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúca je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. R. U., JUDr. E. Č. a JUDr. A. P. vo svojich oznámeniach v podstate poukázali na to, že účastník konania na žalovanej strane je advokát, ktorého poznajú z výkonu jeho činnosti a tento je aj manželom ich bývalej kolegyne, ktorá je v súčasnej dobe na starobnom dôchodku a ku ktorej majú (mali) kolegiálny alebo i bližší osobný vzťah (priateľský vzťah). Sudkyňa JUDr. E. Č. tiež uviedla, že osobné pozná žalobcu, ako bývalého kolegu manžela (zrejme manžela sudkyne).

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že uvádzané okolnosti svojou intenzitou, pre absenciu bezprostredného vzťahu k účastníkom konania (žalobcovi a žalovanému) nepreukazujú existenciu úzkeho vnútorno-emocionálneho vzťahu, či dôvodnú obavu z nedostatku nestrannosti založenú na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach dosahujúcich taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebudú môcť uvedení sudcovia rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne, ktoré by boli spôsobilé založiť dôvod pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v danej veci z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. Ani bližší osobný (priateľský), či kolegiálny vzťah k manželke účastníka konania – tzv. nepriamy vzťah k účastníkovi konania – bez ďalšieho nezakladá svojou intenzitou obavu, ktorá presahuje rámec bežnej interakcie medzi občanmi vyvolanej pracovným prostredím, či iným teritoriálnym pôsobením (napr. pobytom, sídlom, pracoviskom, výkonom profesie a pod.), ktorá by automaticky predpokladala vytvorenie si určitého priameho vnútorného emocionálneho vzťahu (puta) medzi sudcom a účastníkom konania. Pokiaľ vzťah sudcu a účastníka konania sa navonok neprejavuje priamo a v zodpovedajúcej intenzite (pravidelnosťou, trvácnosťou v rôznych osobných formách založených najmä na súkromnej a záujmovej, nie však profesijnej, báze, vzájomne aktívne iniciovaných, vyhľadávaných, plánovaných a koordinovaných), potom sa nejedná o situácie, ktoré by mali „prezrádať“ objektívne obavy z nedostatku nezaujatosti. Kolegiálne vzťahy k manželke účastníka konania, ale ani užšia forma oslovenia prameniaca z dlhodobého výkonu profesijných (úradných) vzťahov, nie je tou výnimočnou okolnosťou, ktorá by bez ďalšieho zakladala vzťah takej intenzity, na ktorý dopadá ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. Akceptácia príliš rozširujúceho nazerania na okolnosti spochybňujúce nestrannosť sudcu by bola nielen fakticky kontraproduktívna, ale aj právne (ústavne) dlhodobo neudržateľná. V tejto súvislosti treba uviesť, že samotná skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk prípadne „cíti byť zaujatý“ alebo sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jeho prípade by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti, bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci. Sudca

je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich v znení zmien a doplnkov. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré však neboli v prejednávanej veci naplnené.

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení vo výrokovej časti tohto uznesenia JUDr. R. U., JUDr. E. Č. a JUDr. A. P. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Vzhľadom na uvedené pominula potreba rozhodovať o dôvodoch uvedených v oznámeniach ďalších sudcov krajského súdu.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. septembra 2012

JUDr. LadislavL. G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková